

דַּרְשֵׁנִי קַרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במוצ"ש פרשת ויקהל, תשפ"ה (במקום שיעורו של הרב יעקב עמאר)

זכות ומעלת שבת קדש

בפרשת ויקהל מזכיר את כל מעשה המשכן. אבל הפסוקים הראשונים של פרשת ויקהל: "ששת ימים תעשה מלאכה. לא תבצעו אש בכל מושבתכם ביום השבת". זהו, וזה הספור.

מה זה קשור פה לסוגיה שלנו? אין שום קשר למלאכת המשכן. כותב רש"י במקום, באתי ללמד אותך חדוש. שלא תחשב שבנין בית המשכן דוחה שבת. באתי להגיד לך, נכון, משכן זה דבר גדול, אבל לא דוחה שבת.

זאת אומרת, שהיתה הוה אמינא שידחה שבת. למה היתה הוה אמינא שידחה שבת? כי המשכן זה משהו גבוה מאד.

דבר ראשון, משכן משרה שכינה בעם ישראל. מה אתה משהו את עם ישראל עם בית המקדש, מול עם ישראל בלי בית המקדש? זה עולם אחר לגמרי.

בנוסף, חז"ל אומרים, כל פעם שהקריבו קרבן של שחר, כפר להם את כל העונות של הלילה. וכשהקריבו את הקרבנות של בין הערבים, כפר את כל העברות של היום. אתה יודע מה זה משכן? אתה יודע איזו עצמה יש למשכן? מכפר לך את כל העונות שיש.

בנוסף, יש לשאל כמה אנשים כבר עבדו בתוך המשכן? 20 או 30 אנשים? מקסימום 100 אנשים, הרי לא כלם עבדו. אולי 100 אנשים עבדו.

אם כך אני לא מבין. אז ש-100 אנשים יעבדו גם בשבת. אתה יודע איזו קדשה תהיה בעם ישראל? מה כל כך נורא שסוף הכל כמה אנשים יבנו את המשכן גם בשבת, ועל ידי זה נרויח משהו כזה גבוה של השראת שכינה במשכן.

אלא שבאמת התורה באה להגיד לנו פה - תדע לך, כל מה שאתה חושב להרויח בקדשה של המשכן, אפשר להרויח את זה בשבת.

אתה אומר, בוא נדחה את השבת כדי לזכות לדברים אחרים. לא, לא! להפך - באתי להגיד לך שהקדשה שאתה אומר לי שמכפרת על כל העונות וכל הענינים, אפשר לעשות את זה על ידי שבת קדש.

על ידי שבת קדש אפשר לעשות כל מה שאמרת לך עכשיו. את כל הקדשה הנוצרה שאמרת לך אפשר לעשות אותה בשבת קדש.

שבת קדש ותחית מתים

ספר הרב משה אהרן פינטו [הבן של רבי חיים פינטו השני]. הוא ספר על הבן שלו כשהיה תינוק, אולי בגיל חדשים שלושה, האמא נכנסה להניק אותו בערב שבת לפני השקיעה, היא נכנסה, והיא רואה שהתינוק הקיא בעריסה, והשם ירחם נחנק ומת. היא נוגעת בו ורואה שהוא קר, זאת אומרת שהוא כבר מזמן נחנק ומת, התחילה לצעוק.

אומר לה בעלה: "מה את צועקת? ערב שבת, עכשיו בכל מקרה אי אפשר לקבר אותו. סתם כל השכנים יצטערו. תכסי אותו, שימי אותו בתוך המחסו, מוצאי שבת נסתדר אתו".

באמת ככה היה. כל השבת, סגרה את הפה שלה שלא לדבר מלה. והרב משה אהרן פינטו היה שר שירי שבת, וכשהיה יוצא, אמר לכלם שבת שלום. כל השבת התנהג כאלו לא קרה כלום. במוצאי שבת כשהוא חזר, עשה הבדלה, אמר לה: "עכשיו תכנסי אל החיים".

היא נכנסת, היא רואה את התינוק בוכה. איך יכול להיות?! עכשיו היא התחילה לבכות - בוכה, בוכה. היא אומרת: אני לא ספרתי לבעלי. אבל אני בשבת כבר נכנסתי למחסו, אמרתי אולי יהיה נס, אבל לא, ראיתי שהוא קר - מת. פתאום במוצאי שבת הוא בוכה. מהתרגשות לא הפסיקה לבכות.

שאלה הרבנית את בעלה, את הרב משה אהרן פינטו: "מה? איך יכול להיות?", אמר לה: "תדעי לך, לשבת יש כח של תחית המתים. בזה שלא צערת את השבת, ידעת להתאפק, הזכות הזאת היא החייתה אותו".

מי זה התינוק הזה? זה רבי חיים פינטו שליט"א (רבה של אשדוד, ואביו של רבי יאשיהו פינטו). זה התינוק הזה. פלא פלאים כחה של שבת.

לך נראה - אני יכול להרויח עולמות על ידי המשכן. אומרת לך התורה - בוא תנסה להרויח על ידי שבת קדש. זה משרה שכינה בכל עם ישראל.

הרעיון הוא חזק מאד. ככל שהשבת אצלנו היא שמחה ושמורה וטובה - היא משפיעה קדשה שאי אפשר לתאר אותה.

דוד המלך מבקש שתהלים יהיה כמו נגעים ואהלות

דוד המלך בקש מרבונו של עולם (מדרש תהלים א): תזכה אותי שפרק תהלים שבו אדם קורא, יהיה כמו נגעים ואהלות.

אתם יודעים מה? אם אני אחבר ספר, אני לא הייתי רוצה שיהיה כמו נגעים ואהלות. מתי פעם מישהו למד נגעים ואהלות? אני הייתי מעדיף שיהיה כמו בבא קמא. שהספר שלי יהיה כמו בבא קמא, בבא מציעא, קדושין. כל הישיבות לומדים את זה. מה אני צריך להיות נגעים ואהלות? מי כבר לומד נגעים ואהלות? ודוד המלך כל כך רוצה לזכות שהתהלים יהיה דוקא כמו נגעים ואהלות.

אז בואו נסתכל מה יש בנגעים? נגעים, אתה יודע, יבואו 100 תלמידי חכמים, יראו את הנגע בבית, או שיראו את הנגע בבוך אדם, 100 אנשים יאמרו לו 'טמא' - לא יעזו. כל עוד שהכנה לא מגיע, לא טמא. אפילו אם הכהן הזה לא יודע כלום, כהן עם הארץ. עכשיו הכהן הזה בא ואומר לו 'טמא' או 'טהור', רק בזה הוא נטמא או נטהר.

בוא נגיד שהוא אומר 'טמא'. אתה יודע, על המקום, הבן אדם הזה לוקחים אותו ישר לרבי חוציפות המתורגמן. שמה, בונים לו אהל מחוץ לעיר. לכמה זמן? רק השם יודע לכמה זמן. עד שיתרפא מהנגע. זה יכול להיות חדש, חדשים, יכול גם להיות עד סוף ימיו. אין מה לעשות. עם אשתו, בלי אשתו - זאת עוד סוגיה. מה שבטוח שזה ללא הילדים. אשתו זו שאלה, אבל עם הילדים בטוח לא. על מה זה? על זה שהכנה אמר לו מלה אחת - 'טמא'. תראה איזה אסון מלה אחת עשתה.

דוד המלך אומר: תשמע, אנשים קוראים תהלים. האם הם מעריכים מה זה מלה אחת בתוך התהלים? לא! לא מעריכים. בן אדם אומר, אמרתי פרק תהלים, תגיד לי, האם השפיעתי בבריאה? איזה השפעה... לא עשית כלום.

"רבונו של עולם, אני רוצה שהתהלים שלי יהיה כמו נגעים, שאנשים יבינו שמלה אחת, תראה מה היא עושה".

מה זה אהלות? אם יהיה כזאת של מת במקלט של בנין 100 קומות, כמה זה כזאת של מת? משהו כמו 30 גרם [לפי הרב מאזוז שהולכים לפי נפח, זה משהו בגודל של קפסולת גפרורים, אז זה עשור גרם. מה זה עשרה גרם? כלום!]. דבר כזה נמצא בבנין למטה. 100 קומות. מה קורה עם כל האנשים בבנין? אדוני, לך למקוה, תטבל. יום שלישי תעלה לירושלים, יזו עליך מי חטאת. תחזור בחזרה לצפת. בשביעי תחזור תעלה בחזרה לירושלים, יזו עליך, ואחר כך תהיה טהור".

אתה חושב שבזה זה נגמר? כל המזרונים למקוה. אדוני, כלם למקוה. אתה חושב רק המזרונים? כל הכסאות, כל השלחנות, כל מה שקצת זז בבית, אדוני, הכל למקוה [לא יודע מה עושים עם הספרים, אבל כל שאר הדברים הכל הולך למקוה].

בשביל מה? כי מצאו למטה במקלט 30 גרם של בשר. תגיד, זה נשמע לך נורמלי? אתה יודע איזה עבודה זה עכשיו? אני רוצה שכל אחד רק יקח את שני המזרונים שלו למקוה. תרים אותם אחר כך נראה אותך. נראה אותך תרים אותם עם כל המים שהם ספגו. אתה צריך מנוף. 100 בנינים, 100 אנשים. אתה יודע - זה אסון. אני אומר לך, זה אסון.

ממה זה יצא? מ-10 גרם. 10 גרם לפי הרב מאזוז. 30 גרם כזאת בשר.

"רבונו של עולם, אני רוצה שאנשים ידעו שהתהלים זה כמו נגעים ואהלות". נכון שבבא קמא זה סוגיות רציניות. אז יאמרו "אה, בטח, תהלים זה רציני. אולי פרק קיט, זה פרק שמשפיע". כן, אבל תגיד לי, 10 גרם של תהלים זה גם משפיע? זה גם עושה משהו?

זה מה שרצה פה דוד המלך בבקשה שלו. "אני רוצה שאנשים ידעו להעריך את הדברים הקטנים שיכולים להיות...".

האבנים ירדו לנשיאים מן השמים

בפרשה שלנו כתוב: "והנשיאים הביאו את אבני השם ואת אבני המלאים". מאיפה היה להם? אומרת הגמרא במסכת יומא (דף עה), שני תרומים: או שירד להם עם המן, או שהביא להם את זה דרך ענני כבוד - הורידו להם את זה.

תגיד, האם זה נקרא שהביאו? ירד להם עם המן, ירד להם מן השמים. וכי זה נקרא שהביאו? ההוא שטרח על הכסף והזהב ותרם והגיע, זה נקרא שהביא. אני לא מבין, איך זה נקרא שהנשיאים הביאו בכלל? את השאלה הזאת שואל אותה בספר פרדס יוסף.

תשמעו, זה פצצה. אני אומר לך, אש אש! בואו נדמין לעצמנו פדגמה, נגיד שירד לכל אחד קילו של מן. עכשיו אם בתוך הקילו הזה היה גם אבן מאבני המלאים, אז אתה קבלת באותו יום 950 גרם. 50 גרם לקחה האבן. אז אותו יום הפנה שלך היתה רק 900 גרם. 50 גרם ותרפת עליהם. זה נקרא שהנשיאים הביאו! למה? היום ותרתי על פרוסה אחת. הייתי אמור לאכל 10 פרוסות, אכלתי היום תשע. זה נקרא שהנשיאים הביאו אבני שהם ואבני מלאים.

אני רוצה להמחיש את זה עם דגמה מהחיים. אתה הולך הביתה, אשתך אומרת: 'פסח, נקינות. צריך לאכל, קח את הילדים לפיצה'. הלך עם הילדים לפיצה.

ולכן בקש דוד המלך שזה יהיה כמו נגעים ואהלות. תדע לה, נגעים ואהלות אצלך זה כלום, כזית בשר זה לא עושה כלום. אז בוא תראה באהלות מה כזית בשר יכול לעשות. מהפכה, מהפכה!

לכו, כל אחד באמת יתחזק, מאד יתחזק, חזק על גבי חזק.

מחזק אחד אפשר לצאת ממות לחיים

אני מסים בספור אחד שכבר ספרנו אותו (עלון מספר 7). ספר אותו הרב מרדכי נויגרשל. אני אוהב את הספור הזה, כל מקום שאני הולך אני מספר את הספור הזה. זה ספור מופזן!

הרי הרב מרדכי נויגרשל עושה מסעות לפולין כדי שאנשים ידעו מה היה שם, מה יהודים עברו בשואה. הוא אומר, בדרך כלל מגיעים רק צעירים. מבוגרים לא עומדים בזה. מבגר לוקח לו חדשים כדי להתאושש ממה שהוא ראה. בדרך כלל צעירים יותר מהר עובר להם. אבל אף פעם לא בא אתי בן אדם שעבר את השואה בפעל, חוץ מלפני אולי 20 שנה, יום אחד הצטרף אתי למסע יהודי מבגר בגיל 80, שהוא בעצמו עבר את השואה. טוב, אבל הוא היה מאד מאד מפנם עם עצמו.

מספר הרב מרדכי נויגרשל, כשאני במטוס אני מדבר עם האנשים איך התחילה השואה, מה אנשים התחילו לעבר, אתה כבר רואה אנשים מתרגשים. כשמגיעים למחנות, חלק מהאנשים כבר בוכים, פורצים בבכי. אבל ששונכסים לתוך תאי הגזים, אין מי שלא בוכה. אין! כלם בוכים.

ספר הרב מרדכי נויגרשל: הזקן הזה, אני הולך אתו, מנסה לדובב אותו, לדבר אתו, לא מדבר מלה. אני הסברתי לעצמי שהוא מן הסתם חושב: 'מה אתה מספר לי ספורים על מה שעברו? אני הייתי שם. מה לי מספורים? אני מכיר את זה על בשרי'.

אתה יודע, הגענו למחנות, חלק בוכים, אבל הוא, לא מענין אותו בכלל. כשנכנסו לתאי הגזים אנשים פרצו בבכי, הוא לא. ופתאום הוא רץ לכונן הדלת, תפס איפה שהמשקוף של הדלת, תפס ואמר: "ברוך אתה השם אלוקינו מלך העולם שעשה לי נס במקום הזה". ופרץ בבכי קורע לב, ממש כל מה שהיה לו בלב פרץ החוצה. בכה מאד מאד.

שואל אותו הרב מרדכי נויגרשל: איך אתה אומר שעשה לי נס במקום הזה? הרי מי שכבר הגיע לפה כבר לא יצא!

ואז הוא אומר: אני אגיד לך מה שהיה. היינו בשנה האחרונה של המלחמה בהונגריה. תפסו אותנו, היינו עשרה בחורי ישיבה, הכניסו אותנו לתאי הגזים. בפנים התחלקנו לשתי קבוצות. מה עושים? יש לנו דקה אחת לחיות. מה עושים בדקה הזאת?

חמשה מתוכנו אמרו שצריך לעשות ודוי, וקריאת שמע. דקה אחרונה לפני המות. אנוחנו עמדנו ליד הדלת. אמרנו, שעל הרגעים האלו חז"ל אומרים 'אפלו חרב חדה מנחת על צוארו של אדם אל יתיאש מן הרחמים'. על הרגעים האלו, ממש כשחבר חדה מנחת כבר. ואז התחלנו להגיד פרק תהלים 'שיר למעלות'. אולי פרק תהלים אחד אמרנו, אולי שנים, לא יותר מזה.

פתאום נפתחה הדלת, קצין ס.ס. צועק עלינו: "תצאו, תצאו!". יצאנו. התברר שהגיעה איזו משאית של אכל, ולא היה מי שיפרק את המשאית לתוך המטבח. ואז אמרו לו: תשמע, יש בחורים בתוך תאי הגזים, תוציא אותם, ואחר כך תחזיר אותם.

ככה לקחו אותנו, אלה שעמדו ליד הדלת, עם הפרק תהלים, לקחו אותנו לפרק את המשאית. אנוחנו עבדנו מאד יפה. סדרנו את הארזים הכל ממש יפה, מאד מארגן ומסדר. הגרמני ראה שזה מאד יפה, הוא אמר: איזה ידים טובות יש לבחורים האלו, תבל עליהם. השאיר אותנו, ונפשנו יצאה לשלל, זכינו לחיות.

הייתי אז בגיל 18, כל שנה אני אומר לעצמי: אני אבוא להודות לאלקים על הנס שעשה לי. אבל לא היה לי כח. כל פעם אני אומר לעצמי: שנה הבאה, שנה אחר כך. השנה הזאת אני עכשיו בן 80. אמרתי: אם לא אבוא השנה, מתי אני אבוא? באתי השנה להודות לבורא עולם על הנס שעשה לי.

אומר הרב מרדכי נויגרשל: אתה שומע? פרק תהלים אחד - 60 שנה של חיים. פרק תהלים אחד מה יכול לעשות - 60 שנה של חיים.

זאת העבודה שלנו, שידע להעריך כל מעשה קטן שאנוחנו עושים. כל מעשה קטן. גם אם חסכת לעצמך מתוך הפיצה פרוסה אחת, על דבר כזה התורה מעידה שהנשיאים הביאו.

והשם יעזרנו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.

"כן, שלום, מה אתה רוצה?" "אני רוצה פיצה". "אין בעיה". הוא מכין לך פיצה עגלה. הוא מביא לך את המגוש. פתאום אתה רואה שחתיכת משלש אחת ריקה. כאלו מישהו כבר לקח חתיכה אחת. אתה שואל אותו: "מה זה?" הוא אומר לך: "זה טיפ למלצר".

השאלה היא האם אתה לוקח את הפיצה הזאת או לא? אתה לא לוקח! אבל למה? הרי זאת רק חתיכה קטנה, מה קרה? אה, עכשיו אתה מבין שזה חשוב. עכשיו אתה מבין, אני רוצה פיצה עגלה שלמה, לא מוכן לותר על חתיכה למלצר.

כותב רבנו בחיי, שמי שאכל מן, היה נחשב שר התורה. מה חשובת, שזמן זה היה רק אכל בשביל לאכל? עם המן ירדה שמה קדשה נוראה. אז אם אדם מוכן לותר על זה, בשביל ה-50 גרם של אבני שהם, ואבני מלאים. זה נקרא שהנשיאים הביאו!

הייתי בן שלוש וחצי וקראו לי מוישל'ה

בספר מעין האמונה מביא ספור נפלא עד מאד. ספר על איזה יהודי אחד, קראו לו רבי משה מנחם מנדל זצ"ל (הוא לא ציין על הרב הזה איזה שהוא תאר מסים או משהו כזה). הוא אמר, היה ערב שבת, וברוסיה היו מלא תהפוכות, הרבה תהפוכות של השלטון. אותו רבי משה מנחם מנדל, עשה קדוש, התחיל להגיד "ויכולו השמים והארץ" ופתאום דפיקות בדלת. דפיקות חזקות, בעיטות, כמעט הדלת עפה. הרבי המשיך לעשות קדוש, לא התחסס, אבל הרבנית מאד פחדה. היא פחדה אם הדלת תפרץ, ואז יכנסו הרוסים, פחדה שיהרגו אותם. לא הייתה בררה. הרבנית הלכה, פתחה את הדלת כשהרבי ממש לקדש.

ואז נכנסו 20 רוסים, כל אחד חית טרף. הראשון זה הקצין, נכנס עם עוד איזה 20 חילים. החלו לצעק. פתאום הקצין אומר לכלם: "החוצה, החוצה!". כלם יצאו, והקצין סגר את הדלת, ומחכה. הרבי סים, עשה את הקדוש, בכוסיות קטנות חלק לכלם יין של הקדוש. איך שהגיע לקצין הרוסי הזה, הוא פתאום פרץ בבכי. בוכה, בוכה ללא הפסקה. הם לא הבינו מה יש לו לבכות. אחרי שהוא קצת נרגע, הוא אומר להם: "החזרתם אותי לכשהייתי ילד".

וכך מספר להם הקצין הרוסי הזה: "אני הייתי בגיל 3 וחצי, קראו לי מוישל'ה, היינו מדברים יידיש, ויום אחד זה היה ערב שבת שאבא עושה קדוש, ופתאום בעת הקדוש פרצו את הדלת ונכנסו רוסים הביתה. את אבא ואת אמא לקחו במכונית שחורה אחת, ואותי לקחו במכונית שחורה אחרת. לפני שנכנסתי למכונית, אז אבא צעק לי: 'מוישי, אל תשכח שאתה יהודי'. אבל אתה יודע, עם הזמן שכחתי שאני יהודי. היום אני בגיל 45, איך שנכנסתי לפה פתאום אתה עושה קדוש, נזכרתי באבא ובאמא, התחלתי לבכות, נזכרתי בהם".

אמר לו הרב משה מנחם מנדל: "תשב אתנו לאכל". ההוא יצא לחילים, אמר להם: "יש לי סוד מדיני מאד חזק עם הבן אדם הזה. צריכים להמתין פה עד שאני אסיים. יקח שעה". ובאמת ישבו ככה שעה. הוא אכל אתם סעודת שבת, ולאחר מכן דברו אתו דברי חזק. ולבסוף, אותו קצין רוס, אותו מוישי הזה, חזר בתשובה. עזב את הכל, עלה לארץ ישראל.

תגיד לי, היית מאמין שהקדוש של אבא, קדוש שהילד שמע בגיל שלוש, יכול להשפיע? זה מה שחז"ל באו להגיד פה. חז"ל באו להגיד: אדוני, כל פעלה שאתה עושה, כל דבר שאתה עושה, מאד יקר בעיני השם.

לא מבינים איך חצי שקל יכול לכפר עונות

לגבי מחצית השקל נאמר: "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט". דל לא ימעיט - מוכן. דל אין לו כסף. בכל זאת מחיבים אותו חצי שקל. אין פחות מזה. אבל 'העשיר לא ירבה', למה לא? מגיע אליו עכשיו איזה עשיר רוצה לתרם כסף, אתה אומר לו: "אדוני, 10 שקלים". "למה? אני רוצה לתרם 1000 שקל". "לא, יש לאו דאורייתא - העשיר לא ירבה". אז השאלה חזקה מאד, למה 'העשיר לא ירבה', מה הבעיה בזה?

אה, אתה יודע למה? למה העשיר לא רוצה לתרם חצי שקל, ורוצה לתרם 1000 שקל? כי העשיר לא מעריך חצי שקל. זה לא נראה לו חשוב מספיק, אז הוא לא מעריך.

באה התורה פה להגיד לו, באו חז"ל להגיד לו: אדוני, חצי שקל, אנוחנו רוצים להגיד לך שבחצי שקל האלו אנוחנו קונים קרבנות צבור, ובזה אנוחנו מכפרים לכל כלל ישראל. שבו אדם ידע כמה לפעמים פעלה קטנה, חצי שקל אחד, היא חשובה מאד מאד. בחצי שקל שאתה לא מעריך אותו, כמה אפשר להשפיע בביראה.

לכו החזק שלנו שידע להתחזק מכל דבר. גם אם אצלך חצי שקל זה כלום, תדע לך שבזה מתכפרים כל העונות של כלל ישראל. ולכן העבודה שלנו מאד מאד להעריך את המעשים שלנו. תמיד אנוחנו מעריכים את המעשים של מישהו אחר. תגיד לי, המעשים שלי משפיעים גם כן? מאד מאד!